

Expoziții organizate în București în cinstea Semicentenarului P.C.R.

Aniversarea Semicentenarului Partidului Comunist Român, eveniment de însemnătate istorică epocală în viața poporului nostru, a constituit și pentru istoricii muzeografi și arhiviști din București, un prilej favorabil pentru pregătirea unor expoziții, care au avut drept scop înfățișarea a diferite momente din luptele desfășurate de muncitorii bucureșteni pentru o viață mai bună.

Materialele documentare expuse în cadrul acestor expoziții, au scos în evidență faptul că Bucureștiul a jucat un rol important în creșterea avântului mișcării muncitorești din țara noastră pentru democrație și progres social. Bucureștiul a fost locul unde proletariatul a organizat și desfășurat numeroase acțiuni împotriva regimului burghezo-moșieresc, contra dictaturii militaro-fasciste, pentru libertate și independență națională, pentru socialism.

Inițiate și îndrumate de Comitetul Municipal București al P.C.R., expozițiile au fost realizate de către Filiala Arhivelor Statului Municipiul București și Muzeul de Istorie al municipiului București, în sălile Cabinetului Municipal de Partid București, avînd ca teme: „Momente din lupta muncitorimii bucureștene pentru crearea P.C.R.” și „București la a 50-a aniversare a P.C.R.”.

Prin materialele ilustrative prezentate în cadrul celor două expoziții, organizatorii au căutat să ilustreze drumul parcurs de mișcarea muncitorească, începînd de la primele organizații profesionale și politice ale proletariatului, pînă la crearea Partidului Comunist Român.

Exponatele primelor panouri redau evenimentele cruciale din istoria mișcării muncitorești din București din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Materialele reliefează faptul că odată cu mersul înainte al societății românești, în fața muncitorimii bucureștene, ca și a întregului proletariat din țara noastră, stătea necesitatea organizării sale în forme superioare, activitatea avînd un pronunțat caracter socialist.

Din documentele expuse desprindem apoi „Lupta organizațiilor muncitorești și a cercurilor socialiste pentru crearea unui partid muncitoresc”. Astfel, începînd cu data de 1 noiembrie 1886 — Cercul de Studii Sociale — „Drepturile omului” își desfășura activitatea în localul din str. Șelari nr. 9. Distingem numeroase documente și fotografii redînd greva de la Mandrea și Leon 1886, greva tipografilor de la C. Göbl, greva celor 900 de lucrători din Atelierele Gara de Nord București ș. a.

Intensa activitate desfășurată între anii 1890—1893 de către diferite cluburi și asociații profesionale, bazate pe principiile de clasă, a dus la constituirea P.S.D.M.R. ale căror lucrări au început la București în ziua de 31 martie 1893. Sînt edificatoare în acest sens, prezentarea ziarului „Munca” cu proiectul de program al P.S.D.M.R., moțiunile sosite pe adresa congresului, fotografia clădirii din Piața Amzei 26 (Sala Sotir) unde își avea sediul P.S.D.M.R.

Oglindind „Mișcarea muncitorească din București la începutul sec. XX-lea”, fotocopiile unor documente și fotografiile expuse ilustrează pregnant unirea mișcării muncitorești din țara noastră cu proletariatul internațional, cu organizațiile acestuia. Se prezintă clar ajutorul dat la transportarea în Rusia a literaturii tipărite în Apus și solidaritatea proletariatului din țara noastră cu proletariatul rus față de evenimentele din anul 1905, (a se vedea manifestul privind mitingul din sala Băile Eforiei). În acest cadru, mai putem surprinde și rolul jucat de cercurile socialiste în 1906 pentru crearea Comisiei generale a sindicatelor, prin unirea mișcării sindicale și atitudinea mișcării muncitorești față de reprimarea țăranilor răsculați în 1907. Un grupaj de documente ilustrează numeroase manifestații și greve ce au avut loc în perioada anilor 1903—1907.

În continuare, mărturii documentare deosebit de prețioase înfățișează „reorganizarea P.S.D.” care a jucat un rol important în refacerea partidului proletariatului, precum și atmosfera zilelor de 31 ianuarie—2 februarie 1910, timp în care s-au desfășurat lucrările Congresului de constituire a P.S.D.

Sînt expuse de asemenea documente care se referă la programul partidului, moțiuni adresate Congresului, ziarul „România Muncitoare” despre Congresul al II-lea ș.a.

Rețin de asemenea atenția materialelor care înfățișează „Acțiunile muncitorimii bucureștene pentru drepturi și libertăți democratice” (1912-1916). Așa cum rezultă din unul din documente, în perioada 1912-1913 în București au avut loc un număr mare de greve din care 68 au fost victorioase, cele mai multe fiind înfînite în ramura metalurgiei. Sînt redată printre altele, grevele de la S.T.B., ale muncitorilor tăbăcari, intrunirile greviștilor în sala „Dacia” în luna iunie 1913.

Deosebit de semnificativ este și Manifestul-apel „Către muncitorii Capitalei” care s-a concretizat printr-o puternică manifestație ce a avut loc cu prilejul zilei de 1 Mai 1913. Nu lipsesc nici acțiunile ce au avut loc în 1915 pentru votul universal, împotriva speculei și a scumpetei, demonstrația de la Bodei din 1915, precum și unele aspecte de solidarizare ale mișcării muncitorești din țara noastră, așa cum au făcut-o muncitorii bucureșteni față de demonstrațiile ce au avut loc la Galați în ziua de 13 iunie 1916, cînd au fost uciși 9 muncitori.

În cadrul expoziției, pline de semnificație sînt și materialele ilustrative ce prezintă „Avîntul revoluționar al maselor bucureștene la finele anului 1918”. Documentele, fotografiile, rapoartele, precum și alte materiale documentare, atribuie orașului București rolul de Centru revoluționar de prim rang și după primul război mondial.

Lupta maselor populare bucureștene în 1918 s-a încadrat în mișcarea generală a întregului popor, pentru formarea statului național uni-

tar român, pentru autodeterminarea națională și lichidarea dominației străine. Sînt ilustrate unele momente cum ar fi actul de desăvîrșire a unității statale, cînd în Capitală au loc puternice manifestații pentru a saluta realizarea dezideratului de veacuri al poporului nostru. Alte materiale reliefează avîntul fără precedent al mitingurilor, demonstrațiilor și grevelor, ce au avut loc în cursul anului 1918, punctul culminant fiind marea demonstrație a muncitorilor din Capitală (1918) în sprijinul revendicărilor lucrătorilor tipografi.

Un colț al expoziției prezintă „Situația social-economică după primul război mondial” întrucît Bucureștiul a continuat să fie cel mai mare centru economic și industrial al României în perioada interbelică.

Astfel, reiese dintr-un grafic că în anul 1938 Bucureștiul realiza 17,2% din producția industrială a țării și 16,4% din forța de muncă angajată în industrie. Pe acest fundal al dezvoltării social-economice, se intensifică lupta clasei muncitoare, a celorlalte forțe sociale pentru o viață mai bună, pentru drepturi și libertăți.

Manifestele și apelurile expuse precum și alte documente demonstrează că, clasa muncitoare — Secția București a P.S. „organizează numeroase manifestații și greve”.

Un spațiu larg s-a acordat pentru a se prezenta „Greva generală din octombrie 1920”.

Pe baza unui bogat material documentar, s-au ilustrat momente importante privind pregătirea și desfășurarea grevei. Au fost prezentate de pildă memoriul metalurgistilor din aprilie 1920, greva care a avut loc la Arsenal și Pirotehnice, demonstrația din piața poștei, memoriul sindicatelor în legătură cu greva de la S.T.B., cea din 17 octombrie de la C.F.R. care a constituit preludivul grevei generale din octombrie 1920. Se prezintă în continuare aspecte importante privind desfășurarea grevei precum și măsurile represive ale autorităților.

Tot atît de bogate și interesante sînt și mărturiile care privesc „Crearea P.C.R.”.

Astfel, într-un manifest prezentat în fotocopie se arată necesitatea ca „Partidul Socialist să fie transformat într-un puternic partid comunist”. Prin fotografiile expuse, se poate vedea sala din str. Academiei nr. 37, unde Congresul și-a deschis lucrările în ziua de 8 mai și continuarea lucrărilor la 10 mai la Clubul Socialist din str. Sf. Ionică, nr. 12. Sînt ogîndite de asemenea acțiunile sociale care s-au desfășurat în perioada cînd comuniștii au fost obligați să activeze în condițiile grele ale ilegalității. În acest context, se detașează exponatele de pe panoul consacrat grevei ceferiștilor din 1933, sau acțiunile unite ale forțelor democratice soldate cu succes în alegerile parțiale din 1936.

Atenția vizitatorului este atrasă și de grupajul de documente care se referă la antrenarea României în războiul antisovietic și la lupta maselor populare condusă de P.C.R. împotriva fascismului.

Acestor fapte le stau mărturie documentele care se referă printre altele la: sabotajul organizat în Capitală împotriva mașinii de război fasciste, la crearea în mai 1944 a Frontului Unic Muncitoresc, la înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944.

În cadrul expoziției sînt prezentate și unele momente din „Lupta masei populare pentru înfrîngerea reacțiunii și instaurarea unui guvern

democratic". „Rolul P.C.R. în conducerea maselor populare în lupta contra fascismului și pentru reforma agrară", „Lupta pentru reconstrucția țării", în care expozatele prezentate redau momente emoționante din lupta oamenilor muncii din Capitală în perioada august 1944 — 6 martie 1945 pentru susținerea frontului antihitlerist, democratizarea vieții de stat și a conducerii întreprinderilor, pentru înfăptuirea reformei agrare, instaurarea unui guvern democratic.

Cu deosebită claritate sînt expuse și alte momente importante din fazele principale ale acestui proces, „Proclamarea R.P.R." la 30 Decembrie 1947 și „Congresul unificării P.C.R. cu P.S.D. care a avut loc între 21—23 februarie 1948 la București.

Un spațiu larg s-a afectat pentru a se ilustra „Industria socialistă bucureșteană în primii pași...", care, după naționalizarea principalelor mijloace de producție la 11 iunie 1948 a cunoscut un flux continuu.

„Bucureștii în plină dezvoltare" și „Anii cincinalului în Capitală" sînt noi momente abordate. Cu ajutorul unor fotografii bine alese și grafice comparative se demonstrează că în cincinalul 1966—1970 Capitala a realizat 17,6% din producția globală a țării și că industria bucureșteană a realizat numai în 15 zile întreaga producție a anului 1938.

Activitatea de cercetare științifică a fost reprezentată printr-un grupaj de materiale intitulat „București important centru științific al țării", iar în continuare diferite aspecte privind: „Îmbunătățirea condițiilor de locuit, preocupare permanentă a Partidului și Guvernului", „Puterea de cumpărare a populației în continuă creștere", „Dezvoltarea edilitar-urbanistică a Capitalei în anii cincinalului", „Construcții de noi obiective social-culturale în București", „Dezvoltarea învățămîntului", „Orașul București principal centru cultural artistic al țării", „Veghind la sănătatea oamenilor muncii", „Educația fizică și sportul" precum și cifrele de perspectivă ce le are în vedere în cadrul cincinalului 1971—1975.

Tot pe linia manifestărilor organizate în cinstea Semicentenarului P.C.R., Filiala Arhivelor Statului Municipiului București a organizat expoziții la unele instituții din Capitală.

Astfel, în sala de festivități a Combinatului de Pielărie și Încălțăminte Nr. 1 București, s-a organizat expoziția cu tema „Momente din lupta tăbăcarilor, cizmarilor și curelarilor din București pentru drepturi politice și sociale". Documentele prezentate evocă momente semnificative ale luptei desfășurate de muncitorii tăbăcari, cizmari și curelari la începutul sec. XX, pentru organizarea lor în sindicate și aderarea lor la mișcarea socialistă. Înființarea sindicatului cizmarilor în 1905, întrunirile ce au avut loc în sălile Ovidiu 1908, Aurora 1910 și în Sala Sindicatelor din Piața Amzei în 1911, organizarea și desfășurarea grevei generale a muncitorilor tăbăcari din anul 1912 ș. a. Folosindu-se o bogată documentație din arhive s-a urmărit punerea în lumină a unor aspecte mai importante ale luptei desfășurate de muncitorii fabricilor Gr. Alexandrescu, Mandrea, Tăbăcăria Prodanof și din diferite ateliere particulare din București în cadrul grevei generale din 1920.

Sînt expuse acțiunile de protest ale sindicatului pietarilor — 3 iulie 1923 împotriva măsurilor represive ale autorităților. Diferite materiale care ilustrează militarizarea fabricii Gr. Alexandrescu în perioada dictaturii militar-fasciste precum și numeroase alte aspecte din activitatea desfășurată după 23 August 1944 de acest detașament al clasei noastre muncitoare pînă în prezent.

Depistarea și selecționarea a numeroase documente de arhivă a făcut ca în cadrul aceleiași acțiuni să se organizeze la Uzinele Vulcan expoziția „Pagini din trecutul de luptă al muncitorilor metalurgiști de la uzinele „Vulcan”.

Expoziția a abordat aspecte privind: înființarea și dezvoltarea întreprinderii începînd din anul 1904, intensificarea activității de organizare a muncitorilor prin sindicatul lucrătorilor din ramura fier și metal 1908 și întrunirile ce le țineau la Cercul România Muncitoare, puternicele greve din anii 1909, 1911 și îndeosebi cea din 1912. Impresionanta luptă a muncitorilor în perioada 1913—1919 este ilustrată prin numeroase documente și fotocopii din ziarul „Socialismul”.

Sînt expuse condițiile social-economice și politice ce au premers grevei generale din 1920 cît și participarea directă la grevă a metalurgiștilor de la Uzinele Vulcan.

Expoziția prezintă diferite aspecte privind crearea P.C.R. și rolul jucat în organizarea clasei muncitoare din țara noastră, lupta desfășurată de comuniști în rîndurile tineretului, împotriva concedierilor ce au avut loc în uzină în anul 1938 și numeroase alte acțiuni inițiate în perioada 1940—1944 de către metalurgiștii uzinelor Vulcan.

Expoziția în final trece în revistă dezvoltarea uzinei după actul naționalizării; producția, exportul, situația muncitorilor în perioada 1950—1970 precum și planul de perspectivă 1971—1975 ce-l are în vedere de îndeplinit colectivul acestei importante uzine bucureștene. Bogăția materialelor documentare existente în arhive, a permis organizarea unei expoziții și la Clubul Uzinelor Republica unde prin varietatea exponatelor a reușit să creeze imaginea clară a forței de organizare a clasei muncitoare, rolul considerabil și autoritatea P.C.R., lupta maselor populare din București pentru cucerirea puterii și prefacerile pe care le-a cunoscut uzina în anii luminoși ai socialismului.

Organizarea expozițiilor documentare în cadrul unor uzine din Capitală a avut un rol educativ deosebit întrucît a oferit prilejul muncitorilor de azi să vadă trecutul de luptă al înaintașilor, să cunoască prin intermediul faptelor, adevărul că Partidul Comunist Român este continuatorul luptelor seculare ale poporului nostru pentru libertate și progres, precum și făuritorul altor succese despre care documentele expuse glăsuiesc cu prisosință.

Expositions organisées à Bucarest en l'honneur du cinquantième anniversaire du P.C.R.

RÉSUMÉ

A l'occasion du cinquantième anniversaire du P.C.R. les historiens muséographes et le conservateurs des Archives de Bucarest, ont préparé des expositions en l'honneur de cet important événement dans la vie de notre peuple.

Les documents exposés mettent en évidence le rôle important joué par les masses ouvrières de Bucarest dans l'accroissement de l'élan du mouvement ouvrier de notre pays, pour la démocratie et le progrès social.

À Bucarest on a organisé et on a déployé de nombreuses actions contre le régime bourgeois-agrarian, contre le fascisme, pour la liberté et l'indépendance nationale, pour le socialisme.

Sur l'initiative et sous la conduite du Comité Municipal de Bucarest du P.C.R., ces expositions ont été réalisées par la filiale des Archives d'Etat de la Municipalité de Bucarest et par le Musée d'Histoire de la ville de Bucarest dans les salles du Cabinet Municipal du P.C.R.

On a organisé des expositions ayant pour thèmes „Moments de la lutte des ouvriers de Bucarest pour la création du P.C.R.” et „Bucarest au cinquantième anniversaire du P.C.R.”.

La filiale des Archives d'Etat de la Municipalité de Bucarest a organisé aussi des expositions dans certaines institutions de la Capitale, telles que : la Combinat de l'industrie du cuir et chaussures numéro 1 Bucarest, les usines Vulcan et Republica.

On y a exposé des témoignages documentaires sur la lutte des ouvriers de ces usines, le long des années jusqu'à nos jours.

L'organisation des expositions documentaires dans le cadre de quelques usines de la Capitale a un particulier rôle éducatif, puisque cela a offert aux travailleurs de nos jours l'occasion de voir le passé de lutte des prédécesseurs, de connaître par l'intermédiaire des faits cette vérité, à savoir que le P.C.R. est le continuateur des luttes séculaires de notre peuple pour la liberté et le progrès ; de même il a inscrit dans notre histoire tant de succès dont les documents exposés témoignent bien amplement.